

Gymnázium Hejčín – Olomouc

Seminář z Výtvarné výchovy

Maturitní práce

“Loutkové divadlo”

Vyučující: Mgr. Jiří Vávra

Autor: Ruth Stopová

2015

Tato maturitní práce slouží jako průvodce tvořením loutkového divadla, kterým bych se ráda prezentovala. Prohlašuji, že veškerý obsah, co se týče textu a názorných fotek, je psán a focen mnou.

Obsah:

Počátek.....	4
Divadlo.....	6
Divadélko ve faktech.....	8
Loutky.....	11
Prvotní návrhy.....	12
Téma.....	12
Radost.....	13
Strach.....	14
Štěstí.....	15
Zloba.....	16
Video prezentace.....	17
Závěrečné slovo tvorby.....	18
Abstract.....	19

Počátek

Co mě přivedlo k tomu, abych se vrhla na vytváření mini loutkového divadla, aneb tak nějak od začátku.

Psal se rok 2014, pravděpodobně květen, a my jakožto žáci pátého ročníku šestileté sekce na gymnáziu, které navštěvuji, jsme byli podruhé požádáni o výběr volitelných předmětů pro nadcházející, maturitní a náš poslední rok na této škole. Škála předmětů se zdá být celkem nafouknutá, a proto neváhám, zkouším štěstí a volím seminář Výtvarné výchovy, který mé zraky zaujal i rok předtím a jelikož se mi dějiny umění zamlouvají, nebyla jiná možnost. Hned na počátku září se uskutečnila již dlouho očekávaná první hodina výtvarného semináře. Mé pocity byly především smíšené. Strach se opět dostavil. Nenaplnovala mě žádná očekávání, jelikož jsem ani nevěděla do čeho vlastně jdu. Jediné, co mi bylo na 100% jasné, byl ten fakt, že si opět osvětlím zajímavé informace, které se týkají umění a myšlenkových pochodů některých významných autorů pohybujících se na polích architektury, malířství či sochařství.

Dnes mohu s jistotou také říci, že strach, který jsem tehdy pocítovala byl oprávněný. Nával otázek na přítomné byl celkem početný a to mě uvádělo do rozpaků, jelikož bylo těžké vymyslet a najít tu správnou odpověď. Ani já sama jsem si nebyla vědoma, co vlastně říct či, co si myslet. V té době jsem ani pořádně neměla tušení, co chci dělat – tím myslím, kam, na jakou školu chci jít. A tohle byla jedna z těch otázek. Cítila jsem se vnitřně špatně, vlastně jsem měla pocit, že jsem udělala něco, co jsem asi neměla, což není vůbec pravda. Kdo si má co vybrat, když má tolik možností a sám sebe nezná tak dobře, že neví kam svou fyzickou i psychickou stránku vést. K dokončení střední školy patří i maturita, a já se rozhodla vyzvat umění. K tomu patří zkouška tvořená vlastní prací buď teoretickou či praktickou, a to mi za tu výzvu stálo, asic při pomýšlení, co vlastně vytvořím či napíšu, mě spíš vše tížilo. Vůbec nic mě nenapadalo. Doplnující informace a větší nároky týkající se této práce mě vůbec neuklidňovaly. Myšlenky v mé hlavě zmateně přebíhaly ze strany na stranu. Vrážely do pocitů nicoty a bezmoci. Můj mozek nebyl schopen absorbovat cizí slova a skládat si je do souvislostí, které lze pochopit.

A pak to přišlo. Odněkud ze zákoutí se prodral paprsek naděje. Objevila se smysluplná idea mající skrytou myšlenku. Těší mě, když mají lidé radost, když září pozitivní energií. Ano, mám pocit, že taková zábava je správným zdrojem rozdávaní dobré nálady. Nakonec tedy padla tahle strana mince. Rozbouřené moře v mé hlavě se ze 70% uklidnilo. Bylo jasné, že loutkové divadlo má jistý potenciál týkající se řádných požadovaných výsledků.

Jak probíhala tvorba této, více či méně, nekomerční záležitosti?

Hlavní nápad byl, ale jaká měla být jeho podoba, nikdo neměl tušení a to ani sám autor. Uběhlo mnoho hodin, událo se spousta, ale stále nic, co by stálo za uskutečnění. Čas strávený nad papírem s tužkou v ruce se zdál téměř nekonečný. Napětí mezi (ne)kreativními myšlenkami stoupalo každou sekundou. Nakonec se na téměř čistém listu objevily nějaké čáry, které mohly představovat potencionálního adepta k následnému tvoření. Po pár črtách bylo vybráno. Ano, jednomu z pokusů bylo možno dát lístek na vlak k realizaci. Ve volných chvílích při cestě domů jsem plánovala, z čeho a jak utvořím stěny či sloupy mé mini scény. Měla jsem pocit malé výhry. Ano, byla jsem na správné cestě. Člověk je rád za každý malý pokrok na cestě, která se zdá být nekonečná. Doma jsem si zjistila, kde se například prodává taková sádra či sádrové obvazy, které měly tvořit opěrné sloupy. K tomuhle materiálu mě dovedla má malá neshoda s vlastní sádrou na levé ruce. Ještě párkrát jsem jela domů po dvouhodinové trati a strádala plány práce, ale to jsem netušila, co brzy přijde.

Byl pátek, druhý týden v říjnu. Přijela jsem domů. Vrhla se do kuchyně. Málem zkonzumovala všechny zásoby na víkend, ale předtím mě zastavilo cosi nečekaného. Vedle skříně se povaloval starý, relativně zachovalý rám obrazu. Oči mi vyloženě zazářily. Nápady v mé hlavě přímo šrotovaly. Přesně tohle jsem potřebovala. V nejméně očekávaných chvílích se objeví mnoho kouzelných věcí, mnoho nepředvídatelných. Skoro jsem se nezeptala vlastníků a urychleně zabavila obraz někam do útrob mého království. Absolutně jsem neměla ani páru, jak se s rámem poperu, ale někde uvnitř jsem věděla, že je to právě to pravé. K tomu, abych pozlacenou nádheru, kdysi lemující nějaký obraz, uvedla na cestu, jíž ji osud sepsal, jsem se odhodlávala mnohokrát. Každý víkend bylo třeba pomalu začít, abych se případně ještě víc nestresovala, než je třeba.

Divadlo

Samotná výroba divadla

Když to vezmu popořadě, prvním bodem výroby se stala opona. Mohla jsem ji vytvořit ze záclony, z navlékaných korálek či použít jednu jakoukoliv celistvou látku požadovaných rozměrů, ale šla jsem na to jinou a těžší cestou. Brala jsem to jako výzvu, problém, kterému je třeba mnohokrát čelit. Tento zakrývající plášť tvoří sešité kravaty, různých délek a barev, které opravdu nikdo nenosí a jen tak se povalují v šuplíku, kde je jich škoda. S jejich dáváním dohromady jsem strávila téměř celý den. Nebudu přehánět. S navlíkáním nití a šitím mi jejich spojení trvalo cca 3-4 hodiny. Díky tomuhle jsem si určitě procvičila další um, který lze využít v dobách roztrhaných riflí či děravých ponožek.

Důležitou roli hrál tzv. opěrný systém. Můj lov dřevěných desek začal obcházením naší zahrady, ale nakonec, po marných pokusech, skončil u nás ve sklepě, kde lze spatřit mini skládku dřevěných latí a prken. Nemůžu říct, že probírání nevzhlednými prkny se mi zamlouvalo. Věděla jsem však, že je žádoucí nějakou tu vhodnou adeptku na stavbu musím najít. Opět se podařilo vylovit možné adepty, avšak práce s nimi nebyla ihned možné. Vzhledem k jejich stavu jsem je nejdříve nechala provětrat na čerstvém vzduchu, zakrátko poté vyčistila a uřezala do požadované délky, což byl jeden z mnoha komických kroků. Použila jsem ruční pilku a ty tenoučké plátky krátila téměř věčnost, avšak nebylo to až taková nudná povinnost, jelikož jsem si k tomu pustila povzbuzující hudbu. A jak šla práce od ruky. K tomu abych laťky sbírala dohromady jsem se odhodlávala dlouho, a ani se tomu v tuhle chvíli nedivím. Zdá se to být tak lehké, přiložit a narazit kladivem na hlavičku. A hle, bylo nutné zapojit mnohem víc úsilí, mnohem víc svalů a určitě i mozek. Nikdy bych neřekla, že mé pokusy budou tak křivé. Avšak, podařilo se jako vždy. Díky zapojení množství nepoužívaných mozkových buněk jsem nakonec byla schopná připevnit rám k dřevěné kostře. Hurá!

Abych celkový vzhled doladila, do rozbitých míst na rámu jsem připevnila květiny, taková malá něžnost celku. Za oponou se skrývá tzv. podium, které nemělo zůstat pouze dřevěně strohé. Na jeho povrchu lze vidět zlehka zvrásněnou látku, vystříhnutou ze společenských kalhot.

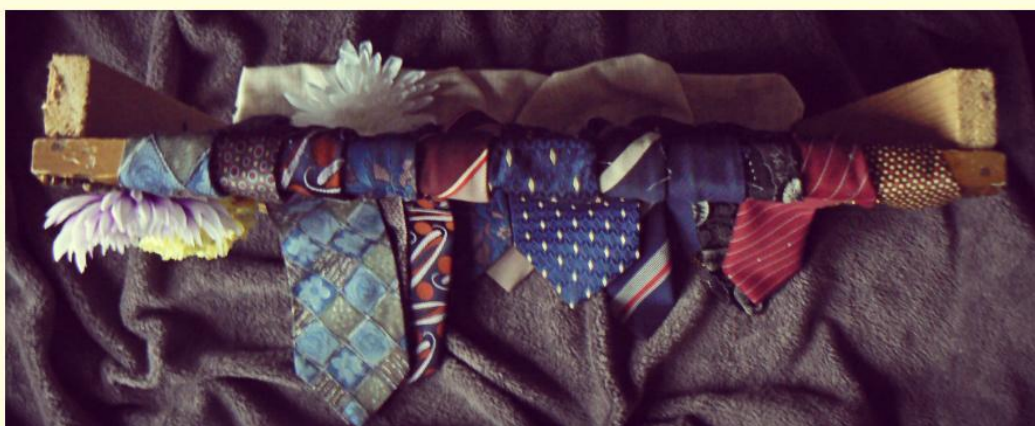
Proč se může zdát být tohle divadélko zmatené?

Kde kdo může mít pocit, že je divadlo přeplácané, či se materiály a barvy k sobě nehodí. Omyl! Záleží na úhlu pohledu. Ano, každý může dojít ke svému subjektivnímu názoru, k jakémukoliv pocitu, které v něm celkový vzhled vyvolá, ale může se zaměřit na jeho detaily.

Už od prvního pohledu je zřejmé, že kravatová clona nedosahuje stejných délek. Někdy hold člověk pocítí, že stereotyp není tím pravým šálkem kávy a touží po změně. Život je jako na houpačce, jednou jsi nahoře a jednou dole.

Proč není kobereček za oponou jen rovnou pokrývkou? Proč ty vlny? Zamyslet se je třeba. Můžete mít pocit, že život má mnoho překážek, které je třeba přeskochit a záleží jen na nás, na kterou stranu se vrhneme, kolik překážek přeskochíme.

Koho napadlo přidat květiny? A proč bych je nepřidala. Taková rostlinka určitě obměkčí kdejaké srdce, kdejakou duši. Rozkvetlé květy náš mohou přesvědčit o tom, že žijí, jsou tady s námi, poslouchají. Jakákoliv nemá tvář slyší či pozoruje. Přejde noc, kde kdo se schová do úkrytů, květiny sepnou svou pýchu dohromady. Umělá duše je taky duše, aniž by se nám třeba zamlouvala. Mnohdy ona zůstává a září.

Divadélko ve faktech

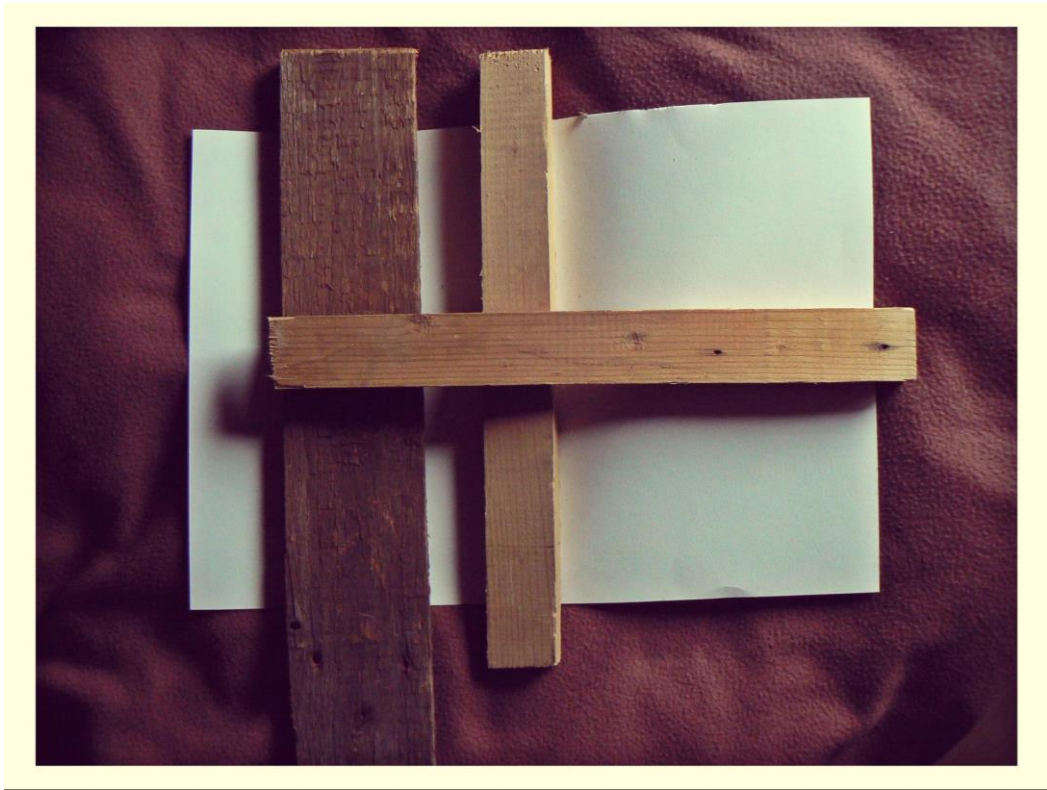
Použitý materiál: rám obrazu, dřevěné desky, hřebíky, různé druhy látek (kalhoty, kravaty), umělé květiny, lepidlo (Herkules, tavná pistole), nitě

Doba trvání: s přestávkami cca 4 měsíce, v hodinách typují 54 hodin

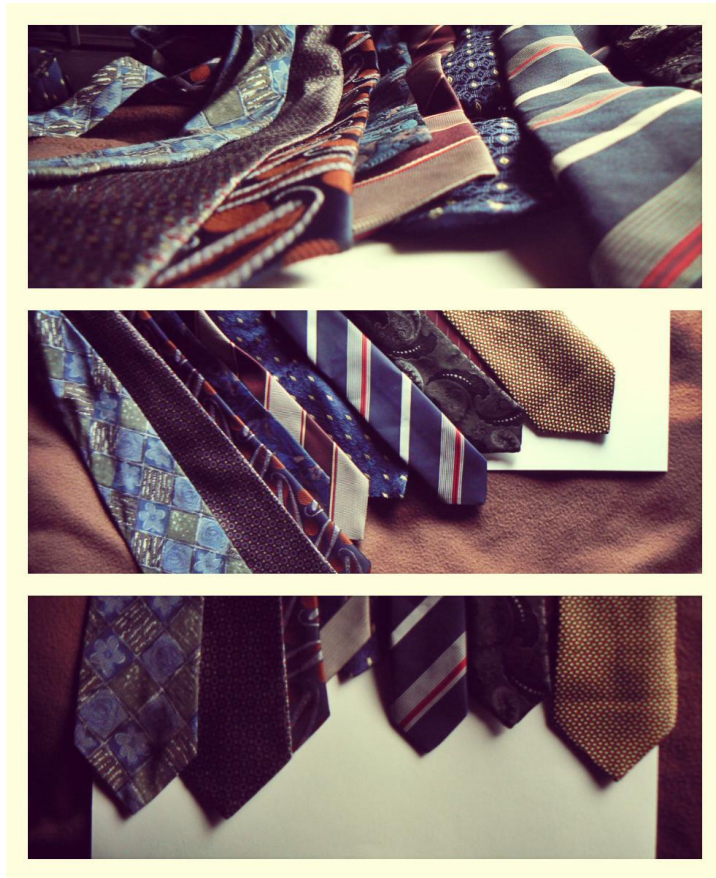
Komplikace a složitosti: Často bylo těžké přijít na to, jak vlastně všechno pospojovat a zkombinovat, ale když člověk neřeší, tak na to nepříjde. Řešila jsem, přemýšlela, potila se a přišla na to.

- rám obrazu

- použité a nařezané desky

- již sešitá opona z kravat

- sbitá kostra divadla

- divadlo bez zatažené opony

Loutky

Tvorba loutek

Významnou roli v loutkovém divadle hrají loutky a za takové můžeme považovat cokoliv, co nás napadne. Mnohé určitě padne na mysl klasická buď loutka ovládaná pomocí systému provázků či maňásci. Asi záleží na tom, do jaké míry sahá naše kreativita či představivost, do jakých extrémů či normálů jsme schopni zajít. I pouhá dřevá ponožka nebo větev mohou zaujmout pozici protagonisty.

Do mého původního plánu práce loutky rozhodně nepatřily. Nebyla o nich ani zmínka, ale díky vnějším vlivům bylo za mě i pro mě rozhodnuto. Ano, další doplněk mého „mini“ loutkového divadla tvoří čtyři podivně vypadající „loutky“ - vařečkového typu. K tomuhle typu jsem došla jen díky prozkoumáním tzv. tety Wiki (wikipedia.com) a to před hodinou semináře, kdy bylo akutní něco vymyslet. Ještě před vyřčeným verdiktem mě napadlo spousta – princové, princezny reálného či pohádkového vzhledu, loutka z pomeranče, pejsek a kočička. V úvahu přišlo nespočet návrhů.

Když bych se vrhla k jednomu z počátků, byl podzim, a jak to tak bývá, stromy se zbavují nežádoucího listí, rostlinky uvadají a zvířata se pečlivě připravují na chladná období. Já, jakožto tvor lidský, zástupce *homo sapiens sapiens*, ráda pročistím myšlenky a své okolí. V tomto duchu jsem protřídila skříň, kde se objevilo několik mnoho druhů látek a tvarů, které jsem na nějakou chvíli uschovala.

K následujícím krokům se řadila záměrná koupě čtyř vařeček, v místním obchodě potřeb pro domácnost a zároveň železářství. Vybíráním správným a téměř stejných tvarů jsem strávila nějakou tu minutu. Musela jsem zkrátka najít symetrii.

Dala jsem si týden na promyšlenou.

V podzimním období volna, pravděpodobně to byly prázdniny, mě děsila jedna z mnoha představ týkající se školy. Člověk toho má tolik, že neví, kde by začal. A vlastně ani neví co, jak a vlastně i proč. Bylo na čase se stát zodpovědnou osobou a vzít osud do vlastních rukou. Minimálně bylo na čase si dokázat, že mám silnou vůli a nehynoucí chtíč něco udělat.

Vzhledem k nechtěnému plýtvání časem jsem si radši přivstala. Bylo tak akorát osm hodin ráno. Vrhla jsem se do kuchyni. Spořádala nějakou tu nalezenou potravinu, abych doplnila sílu. Následující hodiny byly jen o tom, pořádně domyslet a vytvořit herce a herečky na mou „pidi“ scénu.

K tomu, abych dala podobu a život vařečkám nebylo zbylí než, že použiji a z části zrecykluji odložené oděvy ze dní minulých. Každý jednotlivec si žádal různou dobu trvání jeho ztvárnění. Již při prvním pokusu jsem měla pocit, že výroba se stane nekonečnou, ale to se naštěstí nestalo.

Na konci dne jsem byla hotova s představiteli, celá unavená z věčného přemýšlení o následujících krocích, otláčená ze sezení na málo polstrované židli, s propíchanými bříšky prstů od jehly, která neměla to slitování mě nechat být na pokoji. Můj mozek si žádal absolutní oddech. Ručička v sekci energie mého lidského bytí ukazovala téměř 15%, a to byl ten pravý čas na odpočinek, na relax.

Prvotní návrhy

Jak jsem již zmiňovala. V našich myslích se skrývá mnohé. Kolik nápadů se na moment objeví a co víc, když je třeba nezapíšeme či nezakreslíme, tak o ně přijdeme, protože není možné si zapamatovat vše. Někdy jsem měla pocit, že se do přemýšlení opravdu nutím, ale světlé chvílky se znenadání objevily. A tak já jsem v některých momentech popadla tužku a svůj nápad přibližně zakreslila.

Abych byla upřímná, ani jeden z návrhů jsem opravdu neuskutečnila. Zdá se mi, že všechno vzniklo tak nějak spontánně, za což jsem ráda. Líbí se mi nečekané. Líbí se mi ty věci, které překvapí. Kdejaký člověk je rád ohromen.

Téma

Námět již nebyl tak spontánní. Nějakou tu dobu mi ležel na žaludku. Měla jsem tu možnost vytvořit zvířátko s ušima, milou tváří a usměvavým výrazem, ale tohle mi nepřišlo jako ta správná cesta, kterou se chci vrhnout. Chtěla jsem zpodnornit něco, co se týká nás lidí, něco, co se týká mě, něco, s čím se setkáváme denodenně, něco s čím se můžeme přibližně ztotožnit. Nálady, to je ono. Tohle je to pravé, co znám. Každá osoba má možnost náladu prožít.

A jak si ji vlastně můžeme představit – to už je věc druhá. Je jen na nás, jakou formu zvolíme. Můžeme to považovat za chvilkovou skromnou svobodu myšlení, jestli ovšem existuje. Bez zkoušení bychom se to však nedověděli.

Kdo a co jsou vlastně zač?

Volba nálad se může zdát celkem jednoduchá, ale vzhledem k jejímu množství to mohl být trochu oříšek. Avšak, když si povšimneme, mnoho z nich je v našem jazyce rodu ženského a tohle byl jeden z hlavních faktorů. Navíc, jakožto jedna z mnoha představitelk mohu uznat, že býváme mnohdy náladové, že hormony zařídí svou, jak jejich nedostatek, tak jejich přebytek. Ty zástupkyně, které jsem vybrala spolu v mnohém souvisí, či se často doprovázejí. Abych nebyla neuctivá, rod mužský je také zastoupen či rod střední.

Tuto gardu tvoří radost, strach (který nás častokrát blokuje v našem konání a experimentování), štěstí a zloba. S určitostí bych řekla, že mě k této volbě vedl celkový vzhled a odění účastníků pro hru.

Radost

Použitý materiál: vařečka, růžové punčocháče, fimo korálky, tavná pistole

Doba trvání výroby: cca 1,5 hodiny

Komplikace či složitosti: Prvotní obavy z výdrže a držení korálků pominuly.

Význam: Co se týče barevnosti, radost bych určitě radila k těm veselejším odstínům, proto se mi zdálo vhodné, jít touto cestou. Takové pestřejší barvy dokáží vyvolat dobrý pocit či úsměv do tváře. Když se dostaví dobrá nálada a smích, člověku je hned líp. Má chuť zase znovu pořádně žít a užívat

si. I pouhé maličkosti, jako je barva, nás mohou utvrdit v tom, že člověk může být na tom světě rád. Malé ozdoby pouze doladí to “pozitivní.”

Strach

Použitý materiál: vařečka, papír, exotická halenka, nit, lepidlo

Doba trvání výroby: cca 1 hodina

Komplikace či složitosti: Tento pocit či nálada obav se zdá býti celkem zmatená. Spojit dva úplně odlišné materiály mi dalo celkem zabrat, jelikož jsem chtěla, aby látky měly nějaký rozměr.

Význam: Při bližším náhledu na tuto „postavu“ nám může být trochu nejasné, proč zrovna strach vypadá, jak vypadá. Díky světle hnědé halence se mi podařilo vytvořit menší kabátek, který má hlavní tělo (papír) zakrývat, jelikož strach je něco v nás, něco, co nás z části blokuje v našem počínání, něco, co se skrývá někde hluboko v kostech.

Štěstí

Použitý materiál: vařečka, flitrovaná halenka, hnědá kožená šňůrka

Doba trvání výroby: cca 1hod.

Komplikace či složitosti: bez větších komplikací

Význam: To, že je materiál z větší části flitrovaný má svůj určitý smysl. Nálada v duchu štěstí, dle mého názoru, odráží svou energii na všechny strany, proto ty malé plošky - nesourodé s hlavním textilním materiálem. Tenky kožený pásek pouze doplňuje nebo také naznačuje, že šťastný člověk nemůže být zdrcen pouhou maličkostí.

Zloba

Použitý materiál: vařečka, puntikovaná košile, načernalá halenka, nit

Doba trvání výroby: cca 3 hodiny

Komplikace či složitosti: Jelikož tato postava patří k těm prvnotním, bylo relativně těžké přijít na to, jak celkovou postavu pojmout a najít vhodný způsob úpravy.

Význam: Díky tmavým barvám odění, přišel nápad na negativní vlastnost. Zloba může být způsobena mnohým, nesmyslnou maličkost či oprávněnou hloupostí velkého rázu – proto ty různé druhy vzorů. Vzhledem k odlišnostem a nesouvislostem je možné zřít puntikovaný top a nezdobenou černou sukni.

Video prezentace

Mou praktickou část navíc doplňuji o video, které má reprezentovat pokus o hru, o to, jestli vlastně divadlo plní danou funkci.

Již v některých momentech jsem nad tímto „doplňkem“ přemýšlela, ale nebyla jsem na 100% rozhodnutá, jestli tak učiním. Ovšem v poslední prosincové hodině semináře výtvarné výchovy bylo rozhodnuto. Díky další vnějším vlivům jsem se nechala uvrtat do takovéhle výzvy. Nejprve jsem myslela, že bude celkem nemožné něco takového uskutečnit, ale nevzdala jsem to.

Nakonec po určité době, kdy jsem v hlavě zpracovala nápad především v hlavě jsem se pustila do konání. Po cca 5 hodinách jsem přišla na konečný výsledek, který tvoří cca minutové video. Veškerý materiál, nápad, hudba i sestřih jsou mou tvorbou.

Toto dílo je možné shlédnout na CD, kdy předem upozorňuji, že tato minuta může být podívanou pro velice náročné diváky. Věřím tomu, že každý se ve vlastní mysli na danou věc bude dívat trochu jinak, ikdyž lze vidět doplňující titulky.

Hra je ke **shlédnutí online** na adrese: <http://youtu.be/-Oj42aeYs8U>

Závěrečné slovo tvorby

Nakonec bych ráda shrnula loutkové divadlo, jako malý projekt recyklace téměř nepotřebných či zbytečných věcí, které se povalují v rozích skříní či zahalené v prachu. Můžete to nakonec brát tak, že fantazii se mnohdy meze nekladou.

Abstract

This seminar work is describing how my puppet theatre containing four puppets was created from the beginning. Each of the steps of the production is covered. Moreover, you can read some of the details and what I mean by most of the 'appearances' of the creations.

